Йосиф Бродський

Вистава з явами

"Вистава з явами" ("Представление")

Переклад: Володимира Ляшкевича

"Прєдсєдатєль Совнаркома, Наркомпроса, Мініндєла!"
Ця місцевість так знайома, як окраїна Китаю!
Ця особа так знайома! Допиту знак замість тіла.
Полізначливість шинелі. Замість мозку — чорна кома.
Замість горла — темний вечір. Замість буркал — знак розподіл.
Ось і вийшов чоловічок, представник сім'ї народів.

Вийшов так громадянин,
що виймає зі штанин.

"А по чому радіола?"
"Хто такий Савонарола?"
"Є скорочення можливість".
"Де нужник, вкажіть на милість!"

Входить Пушкін: льотний шолом; в тонких пальцях папіроса.
В чистім полі поїзд мчиться з одиноким пасажиром.
І нарізані на косо, як полтавська, ті колеса,
з викопирсаним під Гдовом пальцем стрілочника жиром
оживляють килим снігу, полустанки і розвилки
обдаючи лиховмістям в горло влитої горілки.

Згризши лігвища нутро,
вовки виють "Йо-мойо".

"І життя — мов лотерея".
"Вийшла заміж за єврея".
"Довели союз до ручки".
"Дай червонець до "получки".

Входить Гоголь в безкозирці, поряд з ним мецо-сопрано.
У крамниці — кіт наплакав; пацюки жнуть бакалію.
Ріг ховаючи в каракуль, дехто в штанцях із барана
обертається в тирана на трибуні мавзолею.
Кажуть влігся всередині розчарований конечно
труп-кумир, як фіш на блюді, фаршированний доречно.

Добре як, курок звести
й занімів, гріб стерегти.

"В очі не дивись-ми — діво:
так чи сяк підеш наліво".
"Піп у дім пустив собаку".
"Вмерли обидва від раку".

Входить Лев Толстой в піжамі, всюди — Ясная Поляна.
Бродять парубки з ножами, пахне "Шипром" з комсомолом.
Попередник він Тарзана: самописка — мов ліана,
В зад-вперед літають ядра над французьким частоколом.
Се — великий син Росії, хоч і правлячого класу!
Муж, чиї правнуки босі знудьгувалися по м'ясу.

Чудо-юдо: ніжний граф
змістом став книжкових шаф!

"І мін'єту вчив-ї стільки".
"Що за шум й немає бійки?"
"Крив останніми словами".
"Хто останній? Я за вами".

Входить пара Олександрів під конвоєм Ніколаші,
кажуть "Що воно за лажа" або "Зцукрене повидло".
По Європі бродять нари в марних пошуках параші,
наповзаючи повсюди на сором'язливе бидло.
Стужавілу за причалом хвилями несе "Аврору",
щоб пальнуло на початку безперервного терору.

Ой ти, участь корабля:
скажеш "плі!" — почуєш "бля!"

"Шлюбом брав її, — не браком!"
"Все одно поставлю раком".
"Ех, Цусімо-Хіросімо!
Жити зовсім не зносимо".

Входять Герцен з Огарьовим, горобці щебечуть схвально.
Що звучить у мить обхвату діалектами чужини.
Кращий вид на дане місто — сів якщо в бомбардувальник.
Глянь — набрякнувши, мов вата, із нескром'я влоговини,
розплодились без резону хмари і в архітектурі.
Кремль маячить, як та зона; кажуть, що в мініатюрі.

Вітру свист. Совиний гук.
Ворону від дятла стук.

"Гомонять, відкрився пленум".
"Вгрів їй між очей поліном".
"Над арабські мирні хати
гордо лине жид пархатий".

Входить Сталін з Джугашвілі, поміж ними вийшла свара.
Цілять між себе швидко, натискають на собачку,
і димить самотньо люлька... Так, на думку режисера,
дав кінці Народів Батько, що за день пустошив пачку.

І стоять в почесній варті пасма гір Кавказу вснулі.
Із коричневого ока б'є ключем Напареулі.

Друг-кунак ікло й язик
тисне в згризений шашлик.

"Бачив ти Дерсу Узала?"
"Я тобі не все сказала".
"Раз чучмек, то вірить в Будду".
"Сука будеш!" "Звісно, буду!"

Суне з ґвалтом Закордоння, з забороненим півкулям
і з проростим із кишені горизонтом, вкрай огульним.
Обзиває Єрмолайку Фредеріком, чи ж бо Шарлем,
зачіпається закону, з митного кипить податку,
ще й волає: "Як живете!" І бентежать лиском плоті
Рафаель з Буанаротті — ні чорта ж-бо на звороті.

Пролетаріату стан
марширує в ресторан.

"О, в цих шкарах ти мов янкі".
"Я ламав її щоп'янки".
"Був простим завжди робочим".
"А між тим, усі ми дрочим".

Входять Думи про Грядуще, в гімнастерках барви хакі,
атомну заносять бомбу з балістичним із снарядом,
Пританцьовують, кружляють: "Ми вояки-забіяки!
Руський з німцем одним рядом ляжуть хоч під Сталінградом".
І як вдовії Матрьони, глухо виють циклотрони.
В Міністерстві оборони гучно каркають ворони.

Входиш в спальню — тобі на:
на подушці — ордена.

"Де яйце, там "сковородка".
"Кажуть незабаром "водка"
знову буде "по-рублю".
"Мам, я татка не люблю".

Входить дехто православний, каже: "Я тут повноправний.
В мене у душі Жар-птиця і туга по государю.
Швидко Ігор повернеться, вдовольнитись з Ярославни.
Дайте-ж бо перехреститись, а як ні — в лице ударю.
Гірше порчі і лишаю — Заходу думки. Заразу —
грай гармонь, глуши, благаю — саксофон, вичаддя джазу"

І цілують образа
з плачем жертви обріза...

"Нам — біфштекс "по режисерськи".
"Бурлаки Сєвєроморські
тягнуть крейсер по воді,
опромінені й худі".

Входять Думи про Минуле, вдягнуті у що припало,
в мріях, правда, в чорно-буре, та на істинній латині
і російською між себе, промовляють: "Все пропало,
а) фокстрот під абажуром і святині чорно-білі;
б) ікра, севрюга, жито; в) красуні прикрі білі.
Але — мало алфавіту. І дитя з колиски, милі

вчувши "баїньки-баю",
промовляє: "мать твою!"

"Руку втис в шахну, вітавшись."
"Підмахну — і в Сочі". "Склавшись,
лейкоцит із антрацитом
іменуються Коцитом".

Входять строєм піонери, хто — з моделями з фанери,
хто — з написаним рукою власною дзвінким доносом.
З того світу, мов химери, палачі-пенсіонери
їм зворушливо кивають, заповзятим і курносим,
що врубають "Руський бальний" і вбігають в хату тяті,
щоб прогнати тятю з тої, де зробили їх, полаті.

Що попишеш? Молодь — се ж:
не задушиш, не уб'єш.

"Харкнув в суп, щоб знять досаду".
"Я з ним поруч й срать не сяду".
"А моя ж, як та мадонна,
не бажає без гондона".

Входить Лебідь із Відбитком в круглім дзеркалі, в якому
взвод беріз іде навприсяд — першій скрипці корчать рожі.
Метр палкий, уява чия розігріта гренадером,
лиш несмілого десятку, рве нігтями бархат ложі.
Дощ іде. Собака виє. Звиснув з печі, коса покидь,
з голим задом, дошкуляє інваліду, цвяха слинить:

"Інвалід, а інвалід,
все нутро моє болить".

"Нумо в гріб, хоч вік не вийшов!"
"Це є сука, чи щось ліпше?"
"Свара наслідку й причини
припиняється з кончини".

"Мусор" з криком:"Досить!" — входить. Прокурору зуби зводить.
Двері в кліть громадянина не нуждаються в "сезамі".
Чи то правнук, чи то прадід в рудних надрах возик котить,
обіллявшись щедрим надрам в масть криштальними сльозами.
І за смерті перевалом, місячним залитим воском,
сяє зі щелепи злотом фікс довічним мерзлим лоском.

Знать надовго стачить жил
тих, хто голови зложив.

"Хата є, іти боїться ".
"Я не блядь, я кранівниця."
"Виникло життя мов звичка
ще до курки і яєчка".

Ми заполонили сцену! Лишилось вповзти на стіну!
Знестись соколом під купол! Зменшитись до аскарида!
Або всім, з ляльками вкупі, язиками б'ючи піну,
хором раптом спокуситись, щоби вивести гібрида.
Бо з обмеженості місця, як відлитись в форму масі,
крім кладовища і, звісно, черги чорноти при касі?

Ех, даєш степи й моря
без півроспаду ядра!

"Строк без осуду волів б я!"
"Хто кричить: "Тримай злодія!"?"
"Малювала члена в зошит".
"Відпустити, Христом просить".

Входить Вечір в Справжнім часі, дім у чорта на задвірках.
Скатерть і фіранка спорять в убранні, відкрившись зору
О, якби не серце часом — даний лепет так, у лапках —
відчуття, немов віднятий Лобачевським від простору.

Гомін листя в колір грошей, комариний зумер, нерви,
очі збільшити не можуть "шість на дев'ять" тих, хто вмерли,

ким зійшла густа трава.
Що ж — суть справи не нова.

"Від любові будуть діти.
Ти тепер один на світі.
Пам'ятаєш як, бувало,
я в пітьмі нічній співала?

А то — кицька, а то — мишка.
А то — табір, а то — вишка.
То — плин часу тихим сапом
зводить в пам'ять маму з татом".

(1985)